

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи біології людини»

загальний обов'язковий освітній компонент

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано
кафедрою психології діяльності в особливих умовах
на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол від «8» серпня 2023 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Основи біології людини»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація.

Навчальна дисципліна «Основи біології людини» спрямована на засвоєння та підвищення рівня біологічних знань та подальше їх практичне використання у роботі фахівця – психолога, формування логіки пізнання існування живого від загального до конкретного, що уможливорює розвивальний характер навчання і сприяє розвитку теоретичного та практичного мислення, дає можливість об'єднувати окремі знання у систему, забезпечуючи їх інтеграцію.

Теоретичний та практичний матеріал сприятиме професійному самовизначенню у прикладних сферах, розумінню закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; розвитку розумових здібностей та якостей особистості майбутнього професіонала, мотивує до здорового способу життя, допоможе оволодіти технологією прийняття рішень, вільного вибору і дій у різних професійних напрямках.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що матеріал структуровано таким чином, щоб сконцентрувати увагу саме на людині та показати її центральне місце в біологічному світі.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Ільїна Юлія Юріївна - доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат біологічних наук, доцент.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 435. Робочий номер телефону – 707-34-74.
E-mail	ilina@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	Морфологічні аспекти психічної діяльності Вікова психологія, геронтопсихологія Психогігієна та психопрофілактика
Професійні здібності	Професійні знання та значний досвід викладання дисциплін природничого циклу у закладах вищої освіти
Наукова діяльність за освітнім компонентом	- Про деякі дезадаптаційні прояви в поведінці особистості в період пандемії// Збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 2021 - Вплив інтраназального введення дофаміну на сприйняття запаху у щурів з нігрозстріатною

	<p>недостатністю: Український науково-практичний журнал медицини, біології та спорту, Т. 6, № 3, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, 2021</p> <p>- Жирорастворимые витамины в жизни человека/ Учебное пособие для студентов биологических специальностей университетов, Харьков</p> <p>- Экологические факторы в развитии аллергии. Материалы международной научно-практической конференции «Мир. Война. История». Харьков</p> <p>- Отдаленные последствия интенсивных физических нагрузок для репродукции// Наукові праці Волинського державного ун-ту «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві», Луцьк.</p>
--	---

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні (дистанційні) заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 435 або дистанційно по узгодженню зі здобувачем. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час також погоджується з викладачем.

Мета: засвоєння знань з біології людини для подальшого їх практичного використання; здатність аналізувати основні наукові погляди щодо законів розвитку та формування особистості, закономірностей будови, життя клітини, органів, їх систем та організму в цілому.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Загальна обов'язкова
Рік підготовки	1 курс
Семестр	1
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	4
- кількість модулів	3
- загальна кількість годин	120
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	8

- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	110
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	екзамен

Передумови вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є базова та профільна середня освіта.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПР
Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	ПР 1
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР 2
Дисциплінарні результати навчання	
Демонструвати навички використання психофізіологічних методів діагностики функціонального стану організму в умовах професійної діяльності.	ПР 19
Проводити візуальну діагностику постраждалого, попереджати можливі ускладнення, що становлять небезпеку для життя, використовувати засоби надання домедичної допомоги.	ПР 27

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, СК
Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	ЗК1
Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ЗК2

Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.	СК2
Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	СК 3
Здатність надавати домедичну допомогу постраждалим особам	СК 16

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Біологія клітини. Спадковість та мінливість.

Тема 1.1. Науки про людину.

Тема 1.2. Клітина – морфофункціональна одиниця життя.

Тема 1.3. Спадковість та мінливість.

Тема 1.4. Генетика статі.

Модуль 2. Етапи онтогенезу. Людський організм як цілісна біологічна система.

Тема 2.1. Розмноження.

Тема 2.2. Етапи індивідуального розвитку організмів.

Тема 2.3. Організм людини як цілісна біологічна система.

Тема 2.4. Основні закономірності постембріонального розвитку.

Модуль 3. Еволюційне вчення.

Тема 3.1. Поняття про еволюцію.

Тема 3.2. Теорія Дарвіна.

Тема 3.3. Принципи класифікації організмів.

Тема 3.4. Поняття про антропогенез

Тема 3.5. Походження людини.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
1- й семестр						
Модуль 1. Біологія клітини. Спадковість та мінливість.						
Тема 1.1.	3,5	0,5	-	-	3	-
Тема 1.2.	3	-	-	-	3	-

Тема 1.3.	4,5	0,5	1	-	3	-
Тема 1.4.	3,5	0,5	1	-	2	-
Разом за модулем 1	14,5	1,5	2	-	11	-
Модуль 2. Етапи онтогенезу. Людський організм як цілісна біологічна система.						
Тема 2.1.	12	1	-	-	11	-
Тема 2.2.	12	1	-	-	11	-
Тема 2.3.	12	1	-	-	11	-
Тема 2.4.	12	1	-	-	11	-
Разом за модулем 2	48	4		-	44	-
Модуль 3. Еволюційне вчення.						
Тема 3.1.	11,5	0,5	-	-	11	-
Тема 3.2.	11,5	0,5	-	-	11	-
Тема 3.3.	11,5	0,5	-	-	11	-
Тема 3.4	11,5	0,5	-	-	11	-
Тема 3.5.	11,5	0,5		-	11	
Разом за модулем 3	57,5	2,5	-	-	55	

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Спадковість та мінливість.	1
2.	Генетика статі	1
	Разом	2

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, реферати, презентації результатів виконаних завдань, опорні конспекти, біологічні словники, контрольна робота.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ.

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольної роботи тощо. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальної роботи	Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна сума балів
I. Поточний контроль 1 семестр			
Лекції*	4	5	20
Практичні заняття*	1	5	5
II. Контрольна робота*			25
III. Індивідуальна самостійна робота			20
IV. Екзамен*			30
Разом за всі види навчальної роботи			100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих знань, умінь, навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на лекційному занятті:

5 балів – здобувач проявляє активність на лекції, приймає участь в обговоренні питань лекційного заняття, демонструючи вміння ведення діалогу, веде конспект, використовує попередньо отримані знання та міжпредметні зв'язки.

4-3 балів - здобувач проявляє активність на лекції, демонструє вміння доводити свою точку зору, дискутувати, веде конспект.

2 - 1 бали - здобувач проявляє певну активність на лекції, приймає участь в обговоренні питань лекційного заняття, веде конспект.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

5 - бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтується в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади; відповіді на запитання ґрунтовні, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни, вирішуються генетичні задачі.

4 бали – відповідь правильна, але обґрунтування її недостатнє, використовуються професійні терміни, генетичні задачі не вирішені або частково вирішені, допускаються при відповідях граматичні чи стилістичні помилки.

3 - 1 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми; обґрунтування відповіді недостатнє.

0 балів – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, логічна послідовність, вміння робити порівняння, висновки.

Контрольна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання є важливою складовою навчального процесу, яку вони виконують згідно з навчальним планом у вигляді письмової роботи під час самостійного оволодіння матеріалом з дисципліни. Метою написання контрольних робіт є закріплення знань з відповідного навчального курсу, що передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти методами наукового аналізу, синтезу, самостійного вивчення теоретичного матеріалу курсу. Перед виконанням контрольної роботи здобувач вищої освіти має детально вивчити лекційний матеріал з курсу, підібрати відповідну навчальну, методичну та спеціальну літературу за рекомендованим списком (а також самостійно підбраною).

Для отримання допуску до підсумкового контролю здобувач вищої освіти повинен виконати контрольну роботу у міжсесійний період та подати заздалегідь для перевірки та рецензування викладачу. Здобувачі вищої освіти, контрольні роботи яких пройшли рецензування та зараховані, вважаються допущеними до складання екзамену з дисципліни. Оцінювання контрольної роботи здійснюється у відповідності до визначених критеріїв.

У день складання екзамену контрольні роботи на рецензування не приймаються.

Кожен варіант контрольної роботи складається з чотирьох завдань: трьох- теоретичні питання, а четверте - задача.

Підготовка до контрольної роботи та її виконання спонукає здобувачів до формування вмінь аналізувати літературу, демонструвати вміння використовувати отримані теоретичні знання на практиці.

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання державною мовою, чіткість побудови, логічна послідовність аргументації відповідей на завдання, список використаної літератури. Слід використовувати загальноприйняту біологічну термінологію.

Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, додержуючись таких розмірів полів: ліве - 30 мм, праве – 15 мм, верхнє - 20 мм, нижнє - 20 мм. Нумерація сторінок має бути наскрізною і подаватися арабськими цифрами зверху справа сторінки. Першою сторінкою є титульний аркуш (див. зразок), який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять.

Список використаних літературних джерел у алфавітному порядку розміщується з нової сторінки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт:

25 балів – повністю розкриті три теоретичні питання, здобувач продемонстрував творчий підхід при відповідях, правильно вирішена та оформлена задача, дотримувані всі вимоги до виконання та оформлення;

18-24 балів – здобувач вміє відтворювати вивчений матеріал, при цьому повністю розкриті два питання теоретичного характеру, а третє - частково, відповіді недостатньо обґрунтовані, задача вирішена, дотримані всі вимоги до оформлення та виконання; допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

9-17 балів – розкрито одне теоретичне питання, друге та третє – частково, матеріал відтворено на репродуктивному рівні, правильно вирішена задача, дотримані всі вимоги до оформлення та виконання; допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

1-8 бали – здобувач володіє матеріалом на початковому рівні.

0 балів – відповіді відсутні.

Перелік питань до контрольної роботи

1. Клітинна теорія: передумови її виникнення та основні положення.
2. Визначення життя на сучасному етапі розвитку науки.
3. Фундаментальні властивості живої матерії.
4. Біополімери.
5. Хімічний склад та хімічні процеси в організмі людини.
6. Виникнення і оформлення основних біологічних наук.
7. Епоха синтезу наукових біологічних знань.
8. Поняття про здоров'я і хворобу людини.
9. Місце людини в системі органічного світу.
10. Структурно-функціональна організація людського організму.
11. Молекулярний рівень організації організму людини.
12. Клітинний рівень організації організму людини.
13. Тканинний рівень організації організму людини.
14. Органи і системи людського організму.
15. Внутрішнє середовище організму людини. Поняття про гомеостаз.
16. Принципи регуляції цілісності організму людини.
17. Еволюційні аспекти опорно-рухової системи.
18. Будова, хімічний склад, властивості, ріст, типи і з'єднання кісток.
19. Робота і властивості м'язів. Втома м'язів та їх перевтома.
20. Внутрішнє середовище організму: кров, лімфа і тканинна рідина.
21. Кровообіг та лімфообіг.
22. Будова серця. Робота серця.
23. Рух крові судинами.
24. Нервово-гуморальна регуляція судин.
25. Серцево-судинні захворювання та їх профілактика.
26. Морфологія та функції травної системи.
27. Основні відомості про обмін речовин і енергії, значення цих процесів у забезпеченні життєдіяльності людини.

28. Фізіологія дихання. Найпоширеніші та небезпечні захворювання системи дихання, їхня профілактика.
29. Сечова система людини: морфологія, функції, порушення її роботи.
30. Особливості репродукції людини в зв'язку з її біосоціальною суттю.
31. Розмноження як механізм забезпечення генетичної безперервності в ряді поколінь.
32. Етапи ембріонального розвитку людини.
33. Критичні періоди розвитку. Тератогенез. Тератогенні фактори середовища.
34. Особливості постнатального періоду індивідуального розвитку людини в зв'язку з її біосоціальною суттю.
35. Види та шляхи регенерації. Види трансплантації тканин у людини.
36. Генетика — наука про закономірності спадкової мінливості та основні генетичні поняття.
37. Мінливість у людини як властивість життя і генетичне явище: фенотипова та генотипова мінливість.
38. Методи вивчення спадковості людини.
39. Спадкові захворювання людини, їхні причини.
40. Сенсорні системи. Значення зв'язку організму із зовнішнім середовищем.
41. Найбільш поширені та небезпечні захворювання органів чуття, їхня профілактика.
42. Успадкування зчеплених зі статтю ознак. Гемофілія, дальтонізм.
43. Вплив біотичних та абіотичних факторів на організм людини.
44. К. Лінней і його вчення.
45. Розвиток поглядів і палеонтологічні докази щодо походження людини.
46. Основні напрями, або шляхи органічної еволюції.
47. Виникнення життя на Землі. Історичний розвиток органічного світу.
48. Діяльність людини як особливий екологічний фактор та її вплив на оточуюче природне середовище.
49. Проблема походження людини та сучасні погляди на неї.
50. Антропологія – наука про становлення людини у часі та просторі. Розділи антропології.
51. Антропометрія. Фізичний розвиток людини.
52. Морфологічні ознаки людини. Одонтологічні й гематологічні ознаки людини
53. Вікова антропологія. Вікова періодизація за Р. Мартіном. Біологічний і хронологічний вік. Визначення віку за даними антропометрії.
54. Конституціональна антропологія. Пропорції тіла і крайні форми статури.
55. Конституціональні типи. Психологічні особливості різних типів конституції.
56. Раси, визначення й загальні принципи класифікації.
57. Расові класифікації за Штратцем, Й. Денікером, Е. Ейкштедтом, Рогінским–Левіним.
58. Морфологічні характеристики «великих» рас.
59. Расогенез. Вплив зовнішнього середовища на формування расових ознак.
60. Антропологічна структура населення Землі.

61. Задачі.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів вищої освіти:

Індивідуальна самотійна робота є однією з форм роботи здобувача, яка передбачає створення умов для повної реалізації його творчих можливостей, застосування набутих знань на практиці.

Здобувачу вищої освіти необхідно обрати одну з рекомендованих тем та самотійно виконати поглиблене теоретичне дослідження. Результати дослідження оформити звітом у формі есе, реферату та презентації.

Критерії оцінювання індивідуальної самотійної роботи здобувачів:

20 - 16 балів – здобувач має послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викласти матеріал; продемонструвати здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснити критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; продемонструвати здатність робити логічні висновки та узагальнення; здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; продемонструвати знання підручників, посібників, вміння аналізувати наукову літературу. Використано ілюстративний матеріал, презентація. Список використаної наукової літератури нараховує не менше 8 - 10 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії, здобувач продемонстрував вміння доповісти матеріал аудиторії, вільно ним володіє.

15 – 10 балів - Здобувач послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, здійснює критичний огляд визначень різними авторами, наведених в різних джерелах; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання.

9-7 балів – здобувач правильно викладає матеріал, здійснює частково порівняльний аналіз деяких теорій, концепцій, частково демонструє здатність робити висновки та узагальнення, не аргументує власне ставлення до альтернативних поглядів на питання, не використовує фактичні дані.

6-4 бали здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Реферат містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність зрозуміти її зміст.

3-1 бали здобувач зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно.

0 балів - текст реферату є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним реферату з інтернету.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час доповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно та письмово представити звітний матеріал.

Перелік рекомендованих тем для написання рефератів (індивідуальна самостійна робота здобувачів вищої освіти):

1. Медичні аспекти формування здорового способу життя.
2. Вплив шуму на організм людини.
3. Класичні генетичні експерименти.
4. Клонування тварин: проблеми і перспективи.
5. Методи генетичних досліджень людини.
6. Вивчення ознак спадкування в родині за допомогою використання генеалогічного методу.
7. Генотипична обумовленість інтелекту і складових психофізіологічних параметрів.
8. Генотип-середовищне співвідношення у формуванні деяких ознак людини.
9. Шкідливі і корисні мутації.
10. Хромосомні хвороби.
11. Наукові і етичні проблеми клонування.
12. Спадкові хвороби.
13. Сучасні погляди на природу старіння.
14. Антропометричні дослідження.
15. Мозок і здібності людини.
16. Дерматогліфіка.
17. Поняття віку в біології і психології.
18. Вітаміни та їх роль в обмінних процесах.
19. Роль ферментів в обмінних процесах людини.
20. Вплив хімічних препаратів на діяльність серця.
21. Нейро-гуморальна регуляція.
22. Біологічний і психологічний стрес.
23. Мова і мовлення: поява мовлення в філогенезі.
24. Людина розумна.
25. Філогенії гомінідів.
26. Ери і періоди Землі.
27. Людські раси.
28. Психологічна антропологія.
29. Досконалість людської руки.
30. Антибіотики та їх класифікація.
31. Пріони - нові збудники хвороб.

32. Бехтерев В.М. про методи навіювання на особистість (аналіз книги Бехтерева «Гіпноз, навіювання, телепатія»).
33. Акмеологія особистості.
34. Культура і емоції.
35. Поняття статі в біології і психології.
36. Акселерація.
37. Ауксологія як наука.
38. Епохальні тенденції і групові відмінності в будові тіла.
39. Життєвий шлях і світогляд І. Сеченова.
40. І.П.Павлов - продовжувач справи І. Сеченова.
41. Генетично модифіковані продукти і їх вплив на здоров'я людини.
42. Гіпотези виникнення людства.
43. Значення слуху і голосу в житті людини.
44. Сутність і характерні риси антропосоціогенезу.
45. Вплив космічних факторів на організм людини.
46. Проблема клонування.
47. Поняття віку людини.
48. Радіаційне випромінювання і його вплив на людський організм.
49. Імпрінтинг.
50. Становлення рефлексів в онтогенезі людини.
51. Антиноцицептивна система.
52. Людські родословні.
53. Тератологія як наука.
54. Біологічно активні речовини.
55. І. Сеченов і І. Павлов про умовно - рефлекторну діяльність.
56. Генетична програма людини і проблема геніальності.
57. Концепція ноосфери та її науковий статус.
58. Креаціонізм і еволюціонізм.
59. Проблеми генної інженерії.
60. Регенерація у тварин і людини.
61. Історія відкриття і застосування стовбурових клітин.
62. Доядерні організми.
63. Функціональна асиметрія головного мозку.
64. Взаємодія ендокринної та нервової системи.
65. Синдроми, обумовлені трисомією аутосом.
66. Гомеостаз і поведінка тварин.
67. Емоції у тварин.
68. Поведінка тварин при внутрішньовидових взаєминах.

Підсумковий контроль

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

30 балів ставиться, якщо основні питання розкриті на високому теоретичному і практичному рівнях, здобувач без ускладнень орієнтується в

матеріалі, повністю відповідає на додаткові запитання. Якість відповідей свідчить про вільне володіння матеріалом лекційних і практичних занять, а також про ознайомлення з додатковим матеріалом з навчальної дисципліни.

29 - 25 балів ставиться, якщо розкриті основні питання, а на додаткові здобувач відповідає не повністю. Якість відповідей виявляє вільне володіння лекційним і практичним матеріалом. Ознайомлення з додатковими джерелами не систематизовано.

24 – 17 балів ставиться, якщо здобувач володіє тільки загальним поняттєвим апаратом, він у цілому орієнтується в досліджуваному предметі, але при розкритті основних питань допускає суттєві неточності.

16 – 9 балів ставиться якщо здобач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом: недостатньо розкриті зміст теоретичного питання, не виконане практичне завдання, допускаються суттєві помилки.

8 - 1 бали ставиться, якщо здобувач робить принципові помилки у відповідях, не може дати обґрунтовані відповіді на всі основні питання викладача, не орієнтується в основних теоретичних і практичних положеннях курсу, або не засвоїв окремі розділи курсу.

0 балів ставиться у разі відсутності будь-якого розуміння навчального матеріалу.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі у формі усного екзамену.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з трьох питань. Відповіді на питання оцінюються за критеріями досягнення нормативних результатів навчання. Основними вимогами є розуміння ідей та положень, здатність вичерпано та аргументовано їх викласти, висловити та обґрунтувати власну позицію з питань, що розглядаються в ході вивчення дисципліни, продемонструвати вміння використання отриманих знань на практиці.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Біологія як система наук.
2. Використання наукового методу для аналізу біологічних фактів.
3. Основні теорії, закони та закономірності біології.
4. Основні властивості живого організму. Рівні організації живого.
5. Клітинна теорія. Про- та еукаріотичні клітини.
6. Хімічні сполуки протоплазми. Обмін речовин та енергії.
7. Органели клітини.
8. Синтез білка. Етапи білкового синтезу. Генетичний код та його властивості.
9. Порушення регуляції клітинної активності. Генні та хромосомні мутації.

10. Ферменти, гормони, вітаміни та їх роль у процесах метаболізму.
11. Ділення клітин: мітоз. Фази мітозу та їх характеристика.
12. Ділення клітин: мейоз. Фази мейозу та їх характеристика.
13. Ділення клітин: амітоз та ендомітоз.
14. Гаметогенез: овогенез. Характеристика фази великого та малого росту.
15. Гаметогенез: сперматогенез.
16. Спадковість та мінливість.
17. Мутації та їх вплив на ріст та розвиток людського організму. Генні та хромосомні хвороби.
18. Закони Менделя.
19. Генетичне визначення статі. Балансова теорія визначення статі, її значення.
20. Успадкування ознак, зчеплених зі статтю.
21. Форми розмноження. Характеристика нестатевого і статевого розмноження
22. Онтогенез. Характеристика стадій пренатального онтогенезу.
23. Провізорні органи.
24. Ембріональні зачатки та їх тканинні похідні.
25. Становлення функцій різних органів та систем у плода. Вплив тератогенів на розвиток людського організму.
26. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: новонароджений.
27. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: немовля та дошкільник.
28. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: молодший школяр, підліток, юність.
29. Вікові зміни показників розвитку у постнатальному онтогенезі: дорослість.
30. Основні закономірності постембріонального розвитку: період старості, теорії старіння. Фізіологічні та нейро-гуморальні зміни при старінні.
31. Тканина: визначення, види та функції.
32. Організм як цілісна біологічна система: опорно-руховий апарат.
33. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції травної системи.
34. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції дихальної системи.
35. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції видільної системи.

36. Організм як цілісна біологічна система: будова та функції статевої системи.
37. Організм як цілісна біологічна система: Кров та кровоносна система.
38. Організм як цілісна біологічна система: ендокринна система.
39. Організм як цілісна біологічна система: нервова система.
40. Організм як цілісна біологічна система та його реакція на подразники. Проблема стресу у біології та медицині.
41. Розвиток еволюційного вчення.
42. Основні положення теорії Дарвіна – Уоллеса.
43. Біогенетичний закон Мюллера – Геккеля.
44. Мікро- та макроеволюція.
45. Проблема походження життя на Землі та шляхи її вирішення.
46. Ери та періоди Землі та їх характеристика.
47. Еволюція вищих приматів.
48. Походження людини. Сутність та основні риси антропосоціогенезу.
49. Докази еволюції за даними палеонтології, порівняльної анатомії та порівняльної біології.
50. Виявлені представники роду Номо.
51. Фізичний розвиток людини.
52. Зв'язок конституційних і психологічних особливостей.
53. Видова єдність людства. Класифікація рас.
54. Адаптивність расових ознак.
55. Антропологічна структура населення земної кулі (Європа, Азія, Америка, Африка).

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичного заняття за рекомендованою та додатковою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни.
3. З метою зосередженості уваги на засвоєнні матеріалу з теми, що вивчається, під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача, працювати у Zoom з увімкненою камерою.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.
5. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності: при виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70

%.

6. Викладач буде вдячний, якщо здобувач надасть відгук щодо якості навчання та висловіть свої пропозиції з покращення змісту курсу та форм роботи.

Рекомендовані джерела інформації

Література

1. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, спеціальність 053 – Психологія, галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.
2. Бужієвська Т. І. Основи медичної генетики. — К.: Здоров'я, 2001.
3. Ільїна Ю.Ю., Перелигіна Л.А., Приходько Ю.А. Основи біології людини / Підручник. Харків. ФОП Панов А.М. 2019, 280 с.
4. Даценко І. І. Гігієна та екологія людини: Навч. посіб. — Л.: Афіша, 2000. 298 с.
5. Кравченко В.М., Садовниченко Ю.О., Тимчук Н.Ф., Філіпцова О.В., Павиченко О.В., Рибак В.А. Біологія з основами генетики: Навчальний посібник для студентів фарм. спец. вищих навчальних закладів освіти /— Х.: НФаУ, 2005. Режим доступу: <https://dspace.nuph.edu.ua>
6. Крисаченко В. С. Людина і біосфера: Підручник. — К.: Заповіт, 1998. 637 с.
7. Медична біологія / За ред. В. П. Пішака, Ю. І. Бажори. Підручник. - М 42 Вінниця: НОВА КНИГА, 2004. - 656 с: Режим доступу <https://www.vnmu.edu.ua › downloads › medbiology>
8. Рогинский Я. Я., Левин М. Г. Антропология. — М., 1978.
9. Сегеда С.П. Антропология / Режим доступу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=43059
10. Столяренко В. Е. Антропология — система наук о человеке: Учеб. пособие. — 2-е изд. перераб. и доп. — Ростов н/Д: Феникс, 2004. 384 с.

Інформаційні ресурси

Ільїна Ю.Ю. Курс дистанційного навчання в системі Moodle з навчальної дисципліни «Основи біології людини». Режим доступу: <http://moodle.nuczu.edu.ua/course/index.php?categoryid=21>

Розробник: Кандидат біологічних наук, доцент ЮЛІЯ ІЛЬІНА